

STIHOVI (1919)

(Izbor)

ČAS VELIKOG IZLAZA

Čeznem za potresnim časom velikog Izlaza.
Velikog prijeloma sa samim sobom.
Krize jedne velike,
o kad ih ionako ne bi bilo dosta već!
Pa ipak, još jedne krize, najveće, odlučne,
sve neka se riješi.

Sve zvijezde neka se objese za noge moje ko kugle robijaške,
po mliječnoj da putanji, hodniku velike svemirske tamnice,
ko po zvjezdanoj ćupriji pređem nekuda u Neznano,
nekuda u Rješenje.

Svuda je oko mene noć. Tiha, umorna
ko katakomba u kojoj spavaju zaboravljene žrtve vjernika.

Ova je noć ko sipa što na svijest je moju
duhnula sive mlazeve sutona i mraka,
samo da me u štipaljke napasti svojih privuče
i da me zaguši i sve moje mrtve radosti da ispije.

Ko zavodljiva sipa ova je noć.
Tiha i crna kao izgubljen mrtvački kovčeg negdje na bezimenoj
stazi.

Tijelo moje osvjetljuje zelenim svjetlom staklena kruška
u električnim svjetlim voćnjacima sazrela,
u lišće od zelene hartije zavita.

A duša moja još nije našla svoje sunce,

još nije našla svoje svijetle voćnjake,
u kojima bi svojim se plodovima hranila.
Još nije ih našla, o *traže* li se svjetla ta
ili ona iz dalekih daljina, iz dubina samih nas
u objavi trenutačnoj netražena, sama dolaze,
sama se javljaju?

U dušu je moju urezan sivi pečat groba u tamnici.
I soba u kojoj sjedim,
u kojoj sne svoje snevam, rastrgane, čudne, nejasne,
i život svoj podlažem mučilima savjesti
i krikovima optužbe,
i soba je moja ko ćelija tamnična.

O zašto ne mogu iz tijela svoga istrgnuti svoju dušu samotnu,
ko mladicu da je nakalemim na tijelo zdravlje,
te novim, ljepšim plodom da se oplodi?

O zašto je duša moja za tijelo moje vezana
i siše život svoj iz njegovih nerava
ko bezlisna zimska krošnja iz podzemnoga korijenja?

I zašto ne može da ga ostavi ko ptiče odraslo
što ostavlja gnijezdo pretijesno i zagušljivo?
Moja je duša ptica ponoćna i samoj sebi guče smrt.
Moja je duša zatvorena u duplje starih podrtina.
Moja duša po tami leti i samoj sebi guče smrt.

I nije sunce. Nije dan. Nije podne.
I ne tali se na podnevnom suncu ko lojanica
čudnom bogu nekom u počast zapaljena.

Sumrak je ona. Najviše što ona jest, to je sumrak.
Presječena na prelazu svih svjetla u tamu i tame u svjetlo.
U njoj su samo prelazi, prelazi, prelazi.
I svako svjetlo gasne i za svakim svjetlom dolazi noć.

Užasno nenasnosna noć ko sipa što sipa sive mlazeve
i privlači me u svoje štipaljke.
O zašto ne mogu dušu svoju istrgnuti iz tijela svoga?
Jer tijelo je moje sipa, tijelo je moje tamnica,
tijelo je moje duplje, tijelo je moje noć.

Čeznem za časom velikog Izlaza.

CRNA MAČKA U BURI

Bura, sablasna, hladna vije sa sjevera, s groblja, iz mrtvarnice.
I liže od mjesečine i snijega bijelu ulicu
kojom svake večeri crna visoka kola provezu pokoji žuti leš.
I plače, stenje, zavija
tu
i negdje daleko
ko crna mačka u ponoći, na raskršću.
Ulične lampe rskaju ko kostur stakleni.
Ja sâm o ponoći siječem kroz vihor
i žurim se da što prije sav taj mrtvački plač
i pomaman kovitlac bure
i stenjanje crne mačke
zaboravim u toploj, ne znam kojoj sanji.

Na raskršću,
jedna je crna mačka plakala
i zagvirila u mene zjenicama zelenim, prladovitim
i odjurila u hitrome, tihom bijegu.

Ponoć. Hladne sablasti prše po mjesečini
i dahću ledenom stravom.
Vedrina. Zvijezde bulje u mene ko žute rožnice,
ko glavičaste žute bačenke zabodene u plave, oble jastuke.
Oblaci blijedi ko vuna miruju nad crkvenim zvonikom ko tamjan.

I tu, u ovoj ulici kojom svake večeri provezu pokoji leš,
u tihoj sam slutnji ružičaste sanje
ugledao u sjeni zvonika ženu u crnini.

Stala je. Ko crn obelisk nad nekim neznanim grobom.
Ko visok džbun crnih, mirišljivih ruža u stakleniku.
Ko crn stub tuge u bijeloj, od mjesečine i snijega bijeloj ulici.
Stala je. Tiha. Nepomična.
Ko crn visok kovčeg u kom su zatvorene same radosti.
Ko crno, mekano *cello* kojemu strune šute umorno
i niko ih ne dira i niko ne vabi iz njih prelive svilenih napjeva.

Ja znao sam da sam joj sasvim ravnodušan bio,
pa ipak,
kroz hiljade bih tada sablasnih bura bio prošao,
kroz hiljade noći
jurio s njome u studeni, pa makar i pao srvan hladnim dahom
njezinim,
jer ona je bila crna saznaja u toploj, ružičastoj sanji.
Da li me je vidjela?
Stao sam i ja i gledao sam u nju, samo gledao.
O zašto samo gledao?

Sa zvonika palo je udaraca dvanaest ko dvanaest crnih gavrana.
Ona je pobjegla od mene tiho, bešumno
samo zeleni, prladovit pogled na me bacivši – činilo mi se –
pobjegla je od mene, u crkvu, pobjegla.

A oko mene stenje bura
i liže bijelu od mjesečine, snijega, od zvjezdanih kristala bijelu
ulicu.

Stenje bura
ko crna mačka na raskršću. Ko crna mačka na raskršću.

ČUDNI BIJELI OBLACI

Poslije 5. decembra 1918.

O ponoći vidio sam čudne bijele oblake nad kućama
ko plašt bijele utvare.

Stajao sam pod kipom majke Čovječje, pozlaćene i visoke.
A u mene zjapio je prazan bazen ispunjen zelenom vodom nekada,
koju su gvozdene čeljusti u slavu blagdana velikih rigali.
Zjapio je kao zelena uspomena mog sanjarskog djetinjstva
kad sam se još u njemu sigrao,
kad sam se još plašio mrtavštine i mrtvacu
i zbog kaplje krvi kad sam plakao.

I onda je bilo bijelih oblaka.

Ali ne bjehu tako čudni i tako sablasno pečalni
ko noćas.

Sâm sam ja bio bijeli oblak,
rođen rosnom vlagom i pločnikom i lokvama uličnim,
i dignut u naručje sunca i bačen u pesnice vjetrova.
Kako sam kružio! Kako sam se sigrao ko dašak proljetne fanfare!
I padao u škropcu veselom na ulice,
o na onu staru ulicu punu djece, žena i pijanaca!

I onda je bilo bijelih oblaka!

Lepršali su ko bijele zastave boraca izmirenih,
ko čipkaste su zavjese ovješeni bili o plavo, oblo okno neba.

Ali nisu bili sablasni i nisam zbog njih drhtao
i nisam s njima opijelo noćno pjevao.

Onda, u dane one moga djetinjstva –!

A noćas se miču oblaci ko zavjese dima sa plamenih poigrišta
požara.

I gvire prepasno u mene kao bjeloočnica mrtvačka.

Nijemi i očajno tihi duhopire ko plašt smrti kosturne.

O znam, znam!

To smrt je na crna platna noći nahuknula bijele duše pobijenih
bijednika.

Možda sam i ja kriv smaku njihovom?

Možda i ja nosim dijelak krivnje sveopšte
za prolivenu krv i za bačenu sjen ubijstva!

Možda sam i ja tek stanica velike sveobuhvatne Duše
te sudbina i pokret svih čestica ostalih

možda su u meni zapisane,

i one su odgovorne za mene *a ja sam odgovoran za njih?*

Još čas prije ja udahnuo sam izdih tog krvavog požara.

I taknuo ubijstva mrlju krvavu.

I okrznuo smrti bijelu koprenu.

Da, istim sam stopama pošao kuda i vi, bijele sjeni,

što žive ste u pijanom skoku u smrt srnule.

I u mislima sam tonuo da za smrt između časa i časa nema

razlike

i da je konačno možda ipak sve samo prazna pakosna jednadžba!

O ne! Ništa nije ničemu jednako, vjerujte!

I sve što jednom propadne ne povraća se nikada

za one kojima je to bilo česticom njihovoga Ja.

Mrtvi, ne tugujte i ne plašite me i ne mučite

s blijedim oblacima Vaših obraza.

Ne približujte se! Ko noć je hladan Vaš dah.

A Vaša ćutnja studena ko nedokučiv pol.

Kričite radije! Zarumenite se ko valovi ognjenih pučina.

I pljusnite o palube gusarske!

I slomite katarke gusarskih galija!

I proždrite crne grobove prije nego oni Vas.

Bijeli, čudni oblaci!

Ja u sjeti mračnih srhova zamičem u daljinu,

ali Vi me pratite! I tiho plazite za mnom ko nijeme uhode.

O, a da se prgavo, ohrabren prezrivim i ludim prkosom,
okrenem spram Vas i srnem na Vas s nožem neke od Vas veće
istine?

I šiljkom njegovim u otrov prevrata zamoćenim
da Vas probodem i proburazim?
Možda bi krv potekla iz Vaših lica oblačnih i mrtvačkih.
Ko iz bijele hostije nepovredive za vjernike,
krvlju što plače svetogrdnom iglom proburažena.

O sve je to laž! I tlapnja! I mitska nadahnuća!
I iz sveg tog vapi crveno zločinstvo vremena
što zaglušilo je u nama
svu ljubav za život i sav strah pred smrću.
I leševe naše za podnožje baca
nekih živih kipova, odljevaka
Velikog Vajara Života što jednom će doći,
o valjda jednom će doći!

ZAZIVANJE MESIJE

Braćo,
svi vi što nad potrom i gradobitinom ličnosti vlastitih
kunete svirepost grada krvavog
i još uvijek u treskavici dana sudnjega
prepašću i strahom trnete pred čituljom suda posljednjeg,
zagatite bujice svojih bolova,
vjerujte,
za nas nema mira, za nas nema majine,
naš sudnji je dan svakidan, svakidan.

Čim se je zemlja sjemenom životnim zaždila
i sjeme čim to je moždinom ljudskom sazrelo,
onim je časom naša sudbina
bila u ruke sudije neumitnog predana.
Vjerujte,
kad zemlja bi bila svjesna svega što se na oplošju njezinom
uime svih čovječanskih ciljeva radi i događa,
ko pseto bi se zaraženo gamadi, u vodu što skače da se očisti,
u jordane eterske strovalila
i okupana izronivši,
u zemljotresu bi se trgla prgavom.
I sve bi nas ko čičak nametljivi u praznine beskrajne
ko pljevu razasula.

Orijaške su snage i djela,
slijepi su zakoni razvitka njezina,
zapeti su i vezani njeni pokreti.
I sama je ona tek zubac neznatan
što okreće kaiš vasijske tvornice,
u kojoj smo mi

tek zrnje između teških žrvnjeva nagona,
žrtve zakačene točkom vječnosti,
paperje krila u borbi sa noću raščehanih,
bijelih i plamenih krila,
kojima je orlujski dan zamahnuo suncu ususret.

Paperje o čkaljeve kraj drumu crkvarskog nemoćno nabačeno.

Nad nama svjetlomrcaju svjetovi
ko svijetle jabuke buzdovana šestopernih,
a zemlja se naša zgučila ko jež,
nagonom opasnosti zastrašena.
U klupko se bodljikavo naježurila
i kotrlja se niz strme, bespodnožne kosine,
dok se sa svima nama o neznane zapreke ne razbije,
ne raspe pod udarcem gorućeg buzdovana neznane komete.
Letimo!

I prikovani, ne leteći letimo!
Na žarke smo se bodljike patnja zemljinih
ko na kolje oštrljato srcima našim naboli,
ko na trnje šiljasto
zlatnim se runom uma našega zakačili.
I nerazrješivo se, bolećivo batrgamo
u buri dana sudnjega
ko zapletene i zamršene zastave.
Povrh nas ko šarobojni štetočinje lepiri
lakokrilo i obijesno lepršaju naši dušmani,
oni što o klisure patnja ko jegulje glatke
spretno su, vješto kliznuli.
Njih nisu daždevi oblakoprolomni pokvasili
i pelud im leta slobodarskog, srećnog skinuli;
lepršaju, lebde, ćarlijaju,
probijaju se ko zrake sunčane kroz reške tamnične
i sigraju se s nama ko sa prašinom.

A mi, svi mi što na lijevoj strani dana sudnjega,
u cvokotu zimomornih udesa,

od praiskona za Mesijom otkupiteljskim čeznemo,
da u nama se zarodi samima
i u tople nas kupke zaroni sunčane,
mi krvarimo na trnju čežnja naših neispunjivih, neispunjivih!

Ko

slijepci što prelive sviju bi boja
u slike neviđene prelili –
i ne mogu;
gluhi što njihaje sviju bi zvukova
u napjeve nečuvene skladali –
i ne mogu;
nijemi što zvonkošću sviju bi riječi
istine nesaznane pjevali –
i ne mogu;
kljasti što u visine bi se ćuvika rajevnih popeli –
i ne mogu;
bezruki što Akropolu bi čovječanstva zidali –
i ne mogu;
ludaci u košulji ludačkoj stegnuti
što svjesno bi priviđenja svoja svladali –
i ne mogu;
duše što trunu i čmavaju
u tamnici, bolnici, uredu, rovu i taboru,
na poigrište što bi slobodnog zanosa srnule –
i ne mogu;
žrtve što se na stolu operaterskom previjaju
od uboda i zareza vivisektorskih
i cjelinom svih zdravih čula u stisku što bi ljubavnog vasijskog
grča

ko gajzir suknuli –

i ne mogu.

Kraj svih mogućnosti,
mogućnost da svi budemo srećni još jedino je nemoguća.

Hori se grohot davorenja pobjednog,
od leševa poraženih diže se slavluk srećnih,
kroz dvoredove pobijenih patnika

oholo kičelji se i prolazi pobjednik.

Braćo,
svi vi sa ljevice sudnjega dana čovječjeg,
svi vi što nakovanj ste za kovanje tuđe sreće,
svi vi što u mraku svome nosite krvavu luč prosvjeda,
čemu da se nadamo?
O, neka se i Mesija u nama probudi
i skine nas sa trnja našeg zlopatnog i otrovnog,
neće li biti dockan?

Otrovni sokovi u nama su već počeli
svoje djelo smrtonosno i razorno.
Sunca naših radosti već gasnu još ne planuvši.
Izvori naših ushita već sahnu još uopšte ne prokuljavši.
Otave naših sjenokoša već trunu još ne zamirisavši.
Hambari naših žetva već kisnu još prazni.
Ko će da nam sačuva i vrati naše plamene,
i naše bujice,
i naše mirise,
i naše ljetine?

O dođi, Mesijo!
Uime svih slijepih, gluhih i nijemih,
svih kljastih i bezrukih,
svih ludih, gušenih i još živih paranih,
svih žrtava svakidanjeg dana sudnjega,
ja te zazivam: O, dođi, Mesijo!

Znam da se u pojati grada sabornog nećeš roditi
i repača svijetla neće navijestiti dolazak tvoj,
i nećeš ko živa voda iz pećine kamene
ko pod štapom čudotvornog proroka
mađijom natprirodnom briznuti;
u radionici, iz poretka alata znanosti,
u svetištu, iz srca našeg i duše naše
tvoje će božanstvo plinuti

ko plima radija
u nimbus svemogućeg i mirisnoga protivotrova!

O dođi, braća te moja,
i ja sam, u ognjici bolesnih groznica
ko Spasitelja čekamo!

Stihovi, 1919.